

## Zrušená přednáška

Ve čtvrtek dne 4. 2. 2021 se měla konat pro Klub filatelistů, sběratelů specializovaných oborů, 00 - 15 Praha v sále Dřevák Domu Portus má odborná přednáška na téma " Výplatní otisky z území Československa 1926 - 2021, mezníky a sběratelské výzvy" v rámci cyklu přednášek 2020/2021. Přednášku jsem připravil po dohodě s KF jako připomínku 95. výročí výplatního otisku v poštovním provozu u nás. Bohužel musela být zrušena vzhledem k situaci spojené s kovidovou pandemií a na základě vládního rozhodnutí omezit kromě jiného sociální kontakty včetně spolkové činnosti s tím, že se uskuteční ve vhodnějším termínu, až nákaza a rizika s ní spojená plně odezní. V úvahu by přicházel nový cyklus, která začne letošního září, pokud to ovšem situace dovolí. Je mi moc líto, že se nesetkám s přáteli a nepodělím se s nimi o téma a obrázky, které jsou víc než zajímavé.

Na základě přání několika mých přátel se postupně budu snažit zveřejnit na tomto webu některé pasáže z ní tak, aby sběratelé nebyli o zajímavé poznatky ochuzeni.

V této chvíli alespoň malou ukázkou.

Přednáška měla DVĚ PASÁŽE ČI KAPITOLY:

a/ mezníky - HISTORICKÉ BODY V ŽIVOTĚ NAŠEHO VÝPLATNÍHO OTISKU,

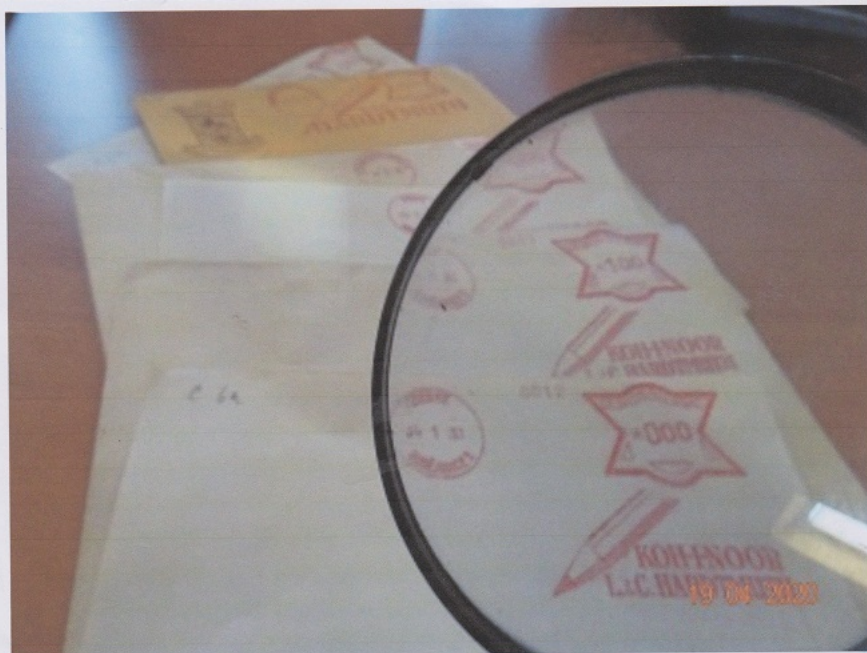
b/ sběratelské výzvy na podporu sbírání artefaktů tohoto oboru.

Rozsah přednášky byl 123 stran formátu A 4 (včetně obrazových příloh).

Váš I. L.

A/ Strany 1 - 4

**Odborná přednáška  
pro KF 00 – 15 Praha**

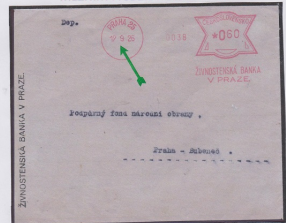


**4. 2. 2021  
Sál Dřevák – Dům PORTUS Praha**

Ivan Leiš

**VÝPLATNÍ OTISKY Z ÚZEMÍ  
ČESKOSLOVENSKA  
1926 – 2021**

MEZNÍKY A SBĚRATELSKÉ VÝZVY



Přednáška pro KF 00-15 Praha připomínající  
95. výročí výplatního otisku v poštovním provozu  
Sál Dřevák, Dům PORTUS

## OKOLNOSTI K ZAVEDENÍ VÝPLATNÍCH STROJŮ

### Mezinárodně

Společnost zejména ve vyspělých zemích (USA, Nový Zéland, Evropa aj.) se rychle a dynamicky rozvíjela. Zesílila korespondenční vlna a poštovní známky či celiny, byť progresivní rozhodnutí, nestačily na prudký rozmach. Mechanizace byla naprosto nutná. Vynálezci a renomované firmy reagovaly na několika místech zeměkoule na tuto potřebu.



**Francotyp**  
Strifen-Drucker

Der Francotyp-Strifenendrucker mit elektrischem Antrieb ist da am Platze, wo regelmäßig große Mengen Rollen, Plättchen, Bücherendungen usw. zum Versand gelangen. Selbsttätig schneidet dieser Strifenendrucker von einer Rolle die Streifen ab und drückt den in Frage kommenden Parlobetrag.

Lehmann & Co.  
Frankfurt/Main.

einleichen Handgriff  
der Strifenendrucker in ein  
mit CM zur Frankierung gewöhn-  
licher Postsendungen verwandelt.

**Svět začal snít o stroji, který by vyplácel a registroval poštovní poplatky... Doba ještě v 60. letech 19. století nedozrála.**

Slečna z podatelny zavalená poštou k odeslání byla příčinou  
vynálezu výplatního stroje ke zrychlení vyplácení zásilek  
(foto z let 1880/81 autor H. M. Rhoads)



**Vice-President**  
in charge of Postage Stamps!

The Postage Meter Co.

**PITNEY-BOWES**  
Postage  
Meter

Now every office can have one!



## MEZINÁRODNĚ

1896 – 1897

Přijat patent 1. výplatního stroje Detalma Di Brazzy v NYC, USA a stroje uvedeny v provoz. Výplatní stroj uznán po objev počátkem 21. století jako první úspěšný pokus „vyplácet a registrovat“. Předčil pokus K. Uchermanna (Norsko z roku 1903), doposud uznávaného jako prvního úspěšného vynálezce.

Koncem 19. a začátkem 20. století

Nezávisle na sobě různí vynálezci či mechanici přišli s různými návrhy výplatních strojů (Norsko, Francie, Nový Zéland, USA, Velká Británie, Německo a další). Ve známost vešly desítky úspěšných pokusů, ale i propadáků. Výplatní stroje se rodily a používaly **živelně bez systému.**

1920, 1924, 1929

UPU musela reagovat a uznala na svých kongresech v Madridu, Stockholmu a Londýně výplatní stroj jako nutnou součást poštovního provozu. Přijat systém a regulace. Reagovala i československá poštovní správa.

## VNITROSTÁTNE

Československá poštovní správa musel reagovat na mezinárodní situaci, ale i na ekonomická, technický a společenský rozvoj v Československu.

1918

Poštovní správa věnovala velkou pozornost technickému vybavení ve všech státních firmách včetně pošty.

1924

Dne 25. 9. 1924 byl přijat ZÁKON O SAMOSTATNÉM HOSPODAŘENÍ VE STÁTNÍCH PODNICÍCH, který umožňoval investice i do poštovnictví.

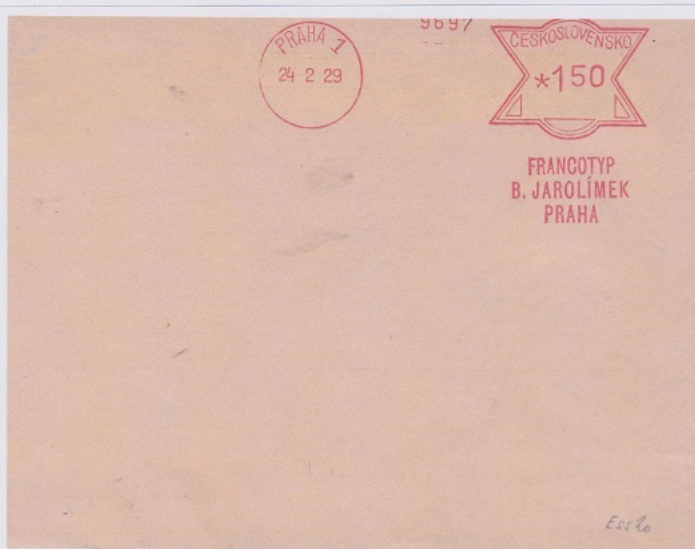
1925

Měl tento důsledek:

Vznik Správního sboru státního podniku Čs. pošta – vrcholného orgánu poštovní správy pro řízení hospodářského podnikání.

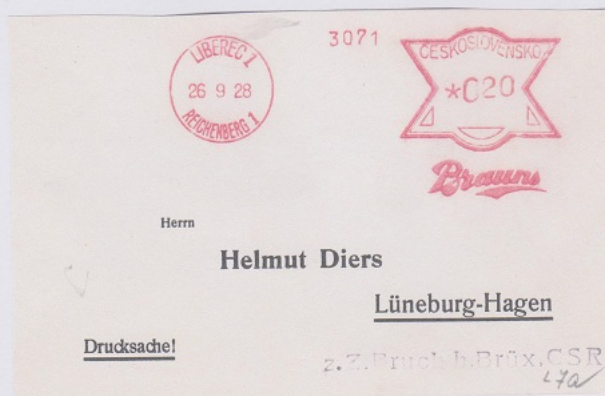
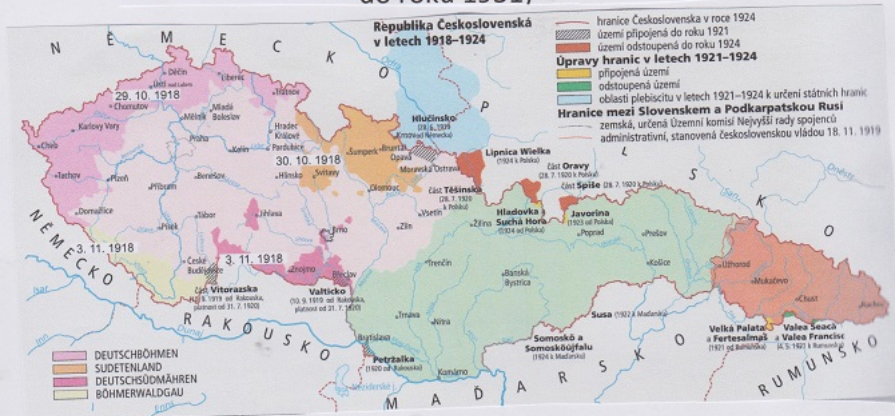
Tento subjekt se zabýval investiční a stavební činností a jednáními s domácími a zahraničními firmami o uskutečňování modernizace poštovních služeb.

Vytipoval se generální zástupce B. Jarolímek PRAHA, který si požádal u centrální banky o úvěr. Zrodily se první otisky : eseje, nutné k prosazení úvěru . Konkretizoval se vzhled otisku a objevily se první otisky: Viz otisk Živnostenské banky z 10. 9. 1926 (RRR) - první poštovně historická esej. Předchozí esej z června 1926 skončila v archivu centrální banky u žádosti o úvěr, který byl paní Anastázi Jarolímkové přiklepnut.





Uvedený první československý vzor výplatního otisku vyplácel na území ČSR (či na území nových státních celků) v letech 1926 až 1939 (s výjimkami). byl obnoven v letech 1945 – 1948 (doběh byl tolerován do roku 1951)

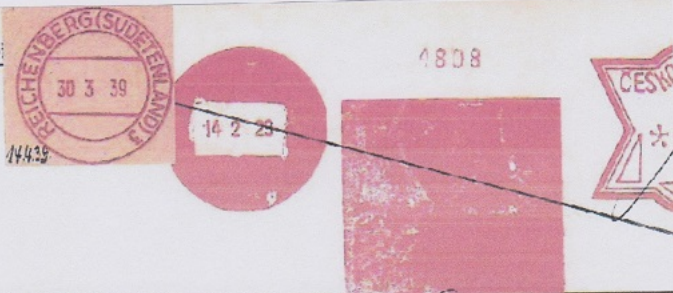


**PŘÍBĚH OTISKŮ ČESKÉ BUDĚJOVICE ZA  
PROTEKTORÁTU**



# SBĚRATELSKÉ VÝZVY

Stempelb:



Francotyp: 40 808

Post: Reichenber (Sudetenland)





## JAK NA SBĚRATELSTVÍ VÝPLATNÍCH OTISKŮ?

---

Jako v každých jiných oborech, lze i z výplatních otisků vytvořit tyto sbírky a posléze i exponáty.

Sběratel se může věnovat výplatním otiskům (nejlépe na celistvostech, ne na výstřizcích) v těchto levelích:

- 1/ generálně (všechny otisky od A – Z dle základních kategorií), tzv. horizontální hledisko,
- 2/ specializovaně (vybrané otisky se snahou jít z horizontální úrovně po vertikální ose do hloubky),
- 3/ studijně (hlubší vertikální sběratelství vybraných kategorií, od typů k variantám a nahodilostem).

## GENERÁLNĚ

Sbírat vše dle všeobecných katalogů. Podle různých hledisek. Lze si vybrat:

a/ poštovně historické hledisko (dle dohlédacích pošt)  
Katalogy Bouška, Leiš, Di Casola, Všetečka, Janů, Tvrdý,  
Maniaček

b/ chronologické hledisko (od prvního k poslednímu)  
Katalogy Jonáš, K. F. Pešák, Lešetický, Winkler,

c/ oborové hledisko (výběr z existujících katalogů),

d/ námětové hledisko (výběr z existujících – pomoc  
poskytují námětové rejstříky u některých z nich,  
armádní aj.), např. Rubišar – účelové seznamy,

e/ úzce specializované hledisko (dle výplatních soustav,  
strojů apod.), Seznamy existují v různých zpravodajích –  
např. zpravodaj Výplatní otisky – autor Novák,

f/ regionální hledisko (region, místo, oblast apod.), v ČR  
existuje řada sběratelů publikujících vlastním nákladem  
či v různých médiích,



g/ typologické hledisko (dle typů, podtypů a variant soustav), lze najít na internetových webech – např. na webu KF 00-15 – [www.kf0015.cz](http://www.kf0015.cz) anebo na specializovaném webu [modry.kf0015.cz](http://modry.kf0015.cz). (modré výplatní otisky Neopost, Francotyp – Postalia, Framo aj.

h/ historické hledisko (stoletá historie státních útvarů n území Československa dává velké možnosti – otisky Československa 1, 2, 3, 4, zabraných sudetských území, České republiky, Slovenska, Podkarpatské Rusi, Slovenského štátu),

ch/ druhové hledisko ( výplatní otisky, firemní, poštovní, automatové známky, APOSTY, příležitostné a propagační výplatní otisky či APOSTY, otisky znárodněné, začerněné, začerveněné, chybotiskové aj.). ,

i/ jazykové hledisko (česko –německé, česko – rusínské, česko – slovenské, české, slovenské, německo – české, německé v Protektorátu a na zabraných územích aj.),

j/ hledisko barev (otisky byly v zásadě červené, později oficiálně i modré, nověji též modré, dále měly řadu nepovolených barev z důvodů nedostatku správné barvy do strojů)

**TORZO**  
**výplatního otisku firmy HUGO DAHM**

.....

**Název firmy: Hugo Dahm, Fabrikation u. Export von  
Gablonzer Bijouterie, Jablonec n./N.  
Povolení MPT – Věstník č. 19 z 3. 5. 1929**

.....

